

Səh. 2	Təbəssüm etmək də bir sədəqədir – Hacı Bəkiroğlu	Səh. 5	Hər şeyi bilənlər – Elsevər Əhmədov	Səh. 5	Gül satanların bayramı – Çiyalə Osmanova	Səh. 6	“Koroğlu”nun əxlaqi-estetik əqidəsi – Elizbar Cavidzə
Səh. 3	Bir görüşün manifesti – Esmira Ələkbərli	Səh. 4	BİRİNCİ SİNİF ŞAĞİRD LƏRİNİN QEYDİYYATI BAŞLAYIB		Səh. 7	Niderland – pərdə arxasındakı gerçəklər – Afiq Muxtarov	

İCTİMAİ QƏZET ❀ yeniyoqazeti@gmail.com ❀ “*येनो यो*” *სახელმწიფო გზაზე* ❀ **HAQQIN SÖZÜ – SÖZÜN HAQQI**

15 MART
2023-CÜ İL
№ 005 (176)

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

KÜTLƏVİ ETİRZALARDAN SONRA PARLAMENT “XARİCİ TƏSİR AGENTİ” HAQQINDA QANUN LAYİHƏSİNİN ƏLEYHİNƏ SƏS VERDİ

Gürcüstan parlamenti “Xarici təsir agentləri” haqqında qanun layihəsini martın 10-u ikinci oxunuşda rədd edib. “Xalqın gücü” hərəkatının təşəbbüsü ilə irəliləyən qanun layihəsi müzakirə olunmadan səsə qoyulub. Parlamentin plenar sessiyasında keçirilən səsvermədə 112 deputat iştirak edib. Onlardan 35-i qanunun əleyhinə, 1-i isə lehinə səs verib. Qərar müzakirəsiz qəbul edilib.

Parlament binasının qarşısına toplaşaraq qanun layihəsinə etiraz edən vətəndaşlar layihənin parlamentdən geri götürülməsini alqışlarla qarşılayıb.

Qeyd edək ki, “Gürcü arzusu” partiyasının sıralarını tərk edərək “Xalqın gücü” hərəkatını yaradan deputatlar tərəfindən fevralın 14-də Gürcüstan parlamentinə təqdim edilmiş xarici təsirlərin şəffaflığı haqqında qanun layihəsi martın 7-də parlamentdə birinci oxunuşda qəbul edilib. Bu, parlament binası qarşısında genişmiqyaslı etiraz aksiyalarının keçirilməsi ilə nəticələnib. 7-8 mart tarixlərində keçirilən aksiyalar zamanı polislə vətəndaşlar arasında qarşıdurmalar baş verib, nəticədə 133 nəfər saxlanılıb, onlarla polisin xəsarət aldığı bildirilib.

“Xarici təsir agentləri” haqqında qanun layihəsinə əsasən, gəlirlərinin 20 faizdən çoxu xaricdən formalaşan QHT və media qurumları “xarici təsir agentləri” olaraq Dövlət Reyestrinin Milli Agentliyi tərəfindən qeydiyyatla alınmalı idi. Layihədə nəzərdə tutulmuş öhdəliyin yerinə yetirilməməsi 25 000 ləri cərimə və ya 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etməni nəzərdə tuturdu.

Hakim “Gürcü arzusu” partiyası martın 9-u bu qanunun cəmiyyətdə fikir ayrılıqlarına səbəb olduğunu əsas gətirərək geri addım atdığı, qanun layihəsini geri çəkəcəyini bəyan edib. Gürcüstan DİN isə etirazlar zamanı saxlanılan 133 nəfərin azadlığa buraxıldığını açıqlayıb.

LAŞA DARSALIA: AZƏRBAYCAN-GÜRCÜSTAN- TÜRKİYƏ ƏMƏKDAŞLIĞI REGION ÜÇÜN MÜHÜM ƏHƏMİYYƏT KƏSB EDİR

Tbilisidə keçirilən Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə parlamentlərinin Xarici əlaqələr komitələrinin 8-ci görüşünün iştirakçıları martın 6-da Gürcüstan xarici işlər nazirinin müavini Laşa Darsalia ilə görüşüb.

Görüşdə Xarici əlaqələr komitələrinin 2022-ci ildə Şuşada keçirilən 7-ci görüşündən ötən dövr ərzində görülən işlər, qarşıda duran məsələlər, parlament diplomatiyasının əhəmiyyəti barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Laşa Darsalia Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə arasındakı üçtərəfli əməkdaşlığın perspektivlərini yüksək qiymətləndirib. O, hər üç ölkənin parlamentləri arasındakı əlaqələrin inkişaf dinamikasından razılıqla danışdı. Bildirib ki, bu cür görüşlərdə müzakirə olunan məsələlər region üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Komitə sədrləri – Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin xarici əlaqələr komitəsinin sədri Akif Çağatay Kılıç parlament diplomatiyasının regionda davamlı inkişafa, sülhün bərqərar olmasına

mühüm töhfə verəcəyini qeyd ediblər.

Azərbaycanın Gürcüstandakı səfiri Faiq Quliyev və Türkiyənin Gürcüstandakı səfiri Ali Kaan Orbayın da iştirak etdiyi görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə parlamentlərinin Xarici əlaqələr komitələrinin 9-cu iclası Türkiyədə keçiriləcək.

AZƏRBAYCAN TƏŞKİLATLARI TİKA İLƏ BİRGƏ GÜRCÜSTANDA LAYİHƏLƏR HƏYATA KEÇİRƏCƏK

Gürcüstanda səfərdə olan Azərbaycan Diasporuna Dəstək Fondunun (ADDF) icraçı direktoru Əkrəm Abdullayev və Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əməkdaşı Şəfəq Binnətova Tbilisidə TİKA-nın Gürcüstan Nümayəndəliyində olublar.

Əkrəm Abdullayev fevral ayında Türkiyədə baş vermiş dağıdıcı zəlzələ nəticəsində həlak olan insanlara Allahdan rəhmət, yaralılara şəfalar diləyib.

Görüşdə ADDF-nin Gürcüstanda dəstəklədiyi layihələr, “Azərbaycan Evi”nin və Gürcüstan Azərbaycanlılarının İntegrasiya Mərkəzinin fəaliyyəti haqqında ətraflı məlumat verilib, gələcəkdə TİKA-nın Tbilisi nümayəndəliyi ilə azərbaycanlıların və ahıska türklərinin yığcam yaşadıqları regionlarda birgə layihələrin həyata keçirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

Müzakirədə həmin layihələrin Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların və ahıska türklərinin həyat səviyyəsinin inkişafına xidmət edəcəyi bildirilib.

TİKA-nın Tbilisi nümayəndəliyinin müdiri Tuba Özütköçür birgə layihələrin perspektivlərini yüksək dəyərləndirib. O, Gürcüstandakı “Azərbay-

can Evi”ndəki şəraitə görə, Azərbaycan dövlətinə, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinə və ADDF-yə təşəkkürünü bildirib, “Azərbaycan Evi”nin bütün layihələrin öhdəsindən layiqincə gəldiyini qeyd edib.

Şəfəq Binnətova azərbaycanlı və türkiyəli qadın iş adamlarının da birgə fəaliyyət göstərmələrinin vacibliyini qeyd edib.

Ə.Abdullayev vurğulayıb ki, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan Evləri, eyni zamanda, qardaş Türkiyənin evləri kimi fəaliyyət göstərir və bundan sonra da belə olacaq.

TƏBƏSSÜM ETMƏK DƏ BİR SƏDƏQƏDİR

Hacı Bəkiroğlu

hacihaciye@hotmail.com

Bu günlərdə mübarək üç ayları yaşamaqda yığıq. Bir neçə gündən sonra isə bu üç ayların ən fəzilətli olan mübarək Ramazan ayına qədəm basacağıq. Mübarək üç aylar xeyirli və savablı olan əməllərin ən çox işləndiyi bir zaman hissəsidir.

Rəcəb, Şaban və Ramazanı əhatə edən üç aylar Rəqəib gecəsiylə başlayır, Merac və Bəraət gecəsiylə davam edir, min aydan daha xeyirli Qədr gecəsiylə zirvəyə çatır, birlik və bərabərliyimizi gücləndirən, ülfət və məhəbbətimizi artıran Ramazan bayramıyla taclanır. Üç aylar könül xanəməzə qonaq etdiyimiz müqəddəs qonağıdır, möminlər üçün bir yenilənmə mövsümüdür. Allah Elçisi (s.ə.s.) üç ayları qarşılayarkən belə dua edərmiş: “Allahım, Rəcəb və Şaban aylarını haqqımızda mübarək et, bizi Ramazan ayına çatdır” (İbn Hənbəl, Müsnəd, 1, 259).

Başda da qeyd etdiyimiz kimi, bu aylar yaxşılıqların və savabların ən çox yaşandığı günlərdir. Hər kəs bu aylarda sədəqə verməyə çalışsın. O zaman gəlin görək nədir bu sədəqə. Əslində bu geniş bir mövzudur. Mən isə qısa olaraq mövzunu qələmə alacam.

Böyüklərimiz sədəqəni “savabdan başqa hər hansı bir qarşılıq gözlənilmədən sırf yaxşılıq niyyətiylə edilən xeyir növləri” olaraq tərif ediblər. Sədəqə deyiləndə bizim ağılımıza küçələrdə dolaşan və ya qapı-qapı gəzərək kömək istəyən insanlara verdiyimiz qəpik-quruşdan ibarət olan kiçik maddi yardım gəlir. Amma aləmlərə rəhmət olan Əfəndimiz bizə çox sədəqə verməyimizi təlqin etməkdədir. “Verəcək bir şeyimiz yoxdur, ya Rəsulallah” deyənlərə isə “İnsanlara təbəssüm etmək də bir sədəqədir” buyurmuşdur. Buradan da görüldüyü kimi, sədəqə yalnız maddi anlamda bir yaxşılıq olaraq anlaşılmamalıdır. Onu da qeyd edək ki, istər maddi, istərsə də mənəvi mənada ediləcək bu sədəqələr göstərişdən uzaq olaraq Allahın razılığını qazanmaq niyyəti ilə edilməlidir.

Uca Allah Bəqərə surəsinin 276-cı ayəsində buyurur ki: “Allah faizi (faizli qazancın bərkətini) yox edər, sədəqələri (sədəqəsi verilən malın bərkətini) isə artırır. Allah heç bir günahkar nankoru sevməz”. Demək ki, malın-mülkün bərkəti faizlə deyil, sədəqə verməklə olurmuş.

Din alimləri sədəqəni əsas olaraq 4 maddə halında sıralayıblar:

1. Fərz olan sədəqə. Bu maddəyə qısaca olaraq zəkat deyilir. Zəkat isə maddi vəziyyəti yaxşı olan və zəkatla bağlı qoyulan şərtləri özündə daşıyan şəxslərə fərzdır.
2. Fitr sədəqəsi. Fitr sədəqəsi hər müsəlmanın verməsi lazım olan vacib bir sədəqədir. Ramazan ayı içərisində verilir. Buna el arasında fitrə də deyilir.
3. Nafilə olan sədəqələr. Bu bənddəki sədəqə Allahın razılığını qazanmaq niyyəti ilə verilən sədəqədir. Allah rızası üçün edilən hər gözəl şey sədəqədir.
4. Sədəqeyi-cariyə. Öldükdən sonra da əməl dəftərimizə savab yazdıran sədəqədir. Sədəqeyi-cariyə məscid tikdirmək, yol salmaq, ağac əkmək, bulaq düzəltmə, faydalı elmi əsər buraxmaq kimi insanlara faydası toxunan hər növ yaxşı işlərdir.

Əziz müsəlmanlar, indidən hər birinizin qarşından gələn Ramazan ayınızı təbrik edir, bol savablı sədəqələrlə Allahın razılığını qazanmanızı diləyirəm.

GÜRCÜSTANIN AZƏRBAYCANDILLI MƏKTƏBLƏRİNDƏ 21 MART İSTİRAHƏT GÜNÜ OLACAQ

İctimai fəal Aygül İsayevanın təşəbbüsü ilə bir qrup müəllim və ictimaiyyət nümayəndələri Gürcüstanda fəaliyyət göstərən azərbaycandilli məktəblərdə 21 mart tarixinin istirahət günü elan edilməsi ilə bağlı Təhsil və Elm Nazirliyinə müraciət ünvanlayıb. Nazirlik sözügedən müraciətə müsbət cavab verib.

Nazirliyin cavab məktubunda bildirilir ki, 21 mart tarixində azərbaycandilli məktəblər istirahət etmək istədikləri təqdirdə məsələ ilə bağlı resurs mərkəzlərə və ya Təhsil Nazirliyinə ərizə ilə müraciət edə bilərlər. Belə olan halda azərbaycandilli məktəblər 21 martda tətillə biləcəklər.

Bundan başqa, 2023-cü il 15 fevral tarixində müxtəlif regionlardan olan müəllimlərin imzası ilə yaz tətilinin vaxtına dəyişiklik edilməsi və tətilin Novruz bayramını əhatə etməsi ilə bağlı da nazirliyə müraciət ünvanlanıb.

Müraciətdə Şimal yarımkürəsində astronomik yazın gəlişinin Novruz bayramına təsadüf etməsi, bayrama hazırlığın günlərlə vaxt tələb etməsi, həmçinin hər il adətə üzrə Gürcüstanın dövlət rəsmilərinin Kvemo Kartli bölgəsinə səfəri, yerli dövlət qurumlarının Novruz şənliklərinin təşkilinə qoşulması və digər amillərin nəzərə alınması xahiş edilib.

Nazirliyin cavab məktubunda deyilir: **“Gürcüstan Prezidentinin 23 mart 2010-cu il tarixli 187 sayılı fərmanına əsasən, Novruz bayramının qeyd edilməsi ilə əlaqədar olaraq martın 21-i Gürcüstanda bayram günü elan edilib (qeyri-iş günü deyil). Novruz bayramının qeyd edildiyi bələdiyyələrdə 21 mart dövlət və özəl məktəblərdə istirahət günü elan edilib, hansı ki, bu hüquq, səlahiyyət milli kurikulumda da öz əksini tapıbdır.**

Martın 21-nin bayram günü elan olunması ilə əlaqədar olaraq azərbaycandilli məktəblərin müraciəti əsasında istirahət gününə razılıq veriləcək.

İctimai məktəblərdə tətillə müddəti və onun uzunluğu normativ aktla təmin edilib. Yaz tətilinin müddəti 8 martdan 15 martadək müəyyən edilib.

Fürsətdən istifadə edərək, qardaş azərbaycanlılara dərin ehtiramımızı bir daha bəyan edir və milli varlığın qorunub saxlanması, daha da inkişaf etdirilməsi yolunda sizə bundan sonra da dəstək verməyə hazır olduğumuzu bildiririk”.

Aygül İsayeva 21 mart tarixində bu-

raxılan dərslərin şənbə və ya bazar günləri keçilməli olduğu barədə yayılan məlumatlara da aydınlıq gətirib.

“İllərdir 21 mart tarixində azərbaycandilli məktəblər istirahət etmirdi. Qeyri-rəsmi olaraq məktəblərdə dərslər pozulsa da müəllimlər və şagirdlərin məktəbə gəlməsi məcburi idi. Məktəb direktorları təhsil resurs mərkəzlərinə zəng edib 21 mart tarixində istirahət etmələri ilə bağlı müraciət etdikdə rədd cavabı alırdılar. Keçən ildən bu məsələni ictimailəşdirdik. Təhsil nazirliyi tərəfindən 21 mart tarixində məktəblərin istirahət etməsi ilə bağlı əldə etdiyimiz rəsmi məktubu resurs mərkəzləri və məktəb direktorları ilə paylaşaraq verilən qərarla onları tanış etdik.

Təəssüflər olsun ki, keçən il təhsil resurs mərkəzləri tərəfindən məktəblərə 21 mart tarixində buraxılan dərslərin şənbə və ya bazar günlərində əvəz edilməsinə dair göstəriş verildi, bu isə məktəblərin narazılığına səbəb oldu.

Biz bu il yenidən nazirliyə müraciət etdik. Təhsil nazirliyindən verilən rəsmi məlumata görə, 21 mart tarixində buraxılan dərslər şənbə və ya bazar günləri əvəz etməyə ehtiyac olmayacaq. Məktəb direktorları Novruz bayramı ilə əlaqədar istirahət etmək istəklərinin olması ilə bağlı təhsil nazirliyi və ya resurs mərkəzlərini məlumatlandırmalıdır. Yalnız bundan sonra məktəblər 21 mart tarixində istirahət edə biləcəklər. Bununla belə, bizim əsas məqsədimiz yaz tətili günlərinin dəyişdirilməsi və Novruz bayramını əhatə etməsi olaraq qalır, bununla bağlı işlər davam etdiriləcək”, – deyər Aygül İsayeva bildirib.

Qeyd edək ki, 2009-cu il sentyabrın 30-da Novruz bayramı YUNESKO tərəfindən qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edilmiş, 23 fevral 2010-cu ildə isə BMT Baş Assambleyasının 64-cü sessiyasının iclasında mart ayının 21-i “Beynəlxalq Novruz Günü” elan edilmişdir.

Mənbə: 24news.ge

BİR GÖRÜŞÜN MANİFESTİ

Ana həmişə kənardakı balasını daha çox istəyər deyərdi nənələr. Anadan ayrı düşən balanın nələr çəkdiyini boynubükük qərbdən başqa kimsə duya bilməz.

1918-ci ildə İrəvanın məcburi verilməsi iclasında Rzayev deyibmiş ki, “sizlər burada qalacaqsız, yəqin İrəvana irəvanlılar – mən və Seyidov qayıdacağıq, amma siz də bizi unutmayın, axtarmağı borcunuz bilin”.

Belə kövrək notlarla başladığım üçgünlük səfər manifestimizi bədii çalarlarla sizə çatdırmaq istəyirəm.

ADA Universitetinin elmi mərkəzdən başlayan yolu təqdirəlayiq bir sürətlə irəlilədi. İmici və uğuru yüksək mərtəbələr fəth etdikcə sadəliyi, milliliyi özümüzü təbliğiyə fərqləndi. Onun “Bir müəllimin manifesti” layihəsi özümü arxalanıb qitələr keçdi, kökü torpaqda olan sarmaşiq kimi...

Bir gün Gürcüstandakı Azərbaycan məktəblərindən seçilmiş müəllimləri görüşə çağırdılar – Bakıdan nümayəndələr var deyər. Marneuli şəhərindəki “Azərbaycan Evi”ndə ADA Universitetinin iki nümayəndəsi ilə görüşdük. Nümayəndələr Şəfaq Mehrəliyeva və Mahnur Abbasova danışdılar ki, “biz universitetimizin təbliği üçün buradakən səfirliyimizdə də olduq. Cənab Faiq Quliyevlə görüşərkən bəzi problemlərlə tanış olduq. Qərarlaşdı ki, sizləri dövlət qrantı ilə universitetimizin magistr pilləsinə dəvət edək”.

Bəli, bu izahatı sadəcə reklam kimi anlayanlar da oldu...

Belə görüşlər soydaşlarımızın kompakt yaşadığı rayonlarda keçirildi. Sonra Azərbaycan səfirliyinin köməyi ilə 5 rayondan 12 ziyalı olmaqla ADA Universitetinə üçgünlük səfərə hazırlandı. Hə, məram, məqsəd və keyfiyyət elə bu səfərdə aydın oldu. Seçilmiş həmin ziyalılar siyahısında bu yazının müəllifi də var idi.

Bizi hava limanında Mahnur xanım qarşıladı. Qalacağımız yerlə tanış etdikdən sonra biz ADA Universitetinə getdik. Rektor cənab Hafiz Paşayev və rektorat üzvləri ilə tanışlıq görüşü oldu. Rektor bizimlə tanış olduğdan sonra təhsilimiz və məktəblərimizlə maraqlandı. “Səfirliyin təklifiylə sizin problemlərlə maraqlandıq. Anladığım qədər sizin məzunlar artıq gürcü bölməsində təhsil alırlar. Bu, çox təqdirəlayiq olan bir işdir. Milli məktəblərimizdə Azərbaycan dili müəllimi çatışmadığına görə bu problemi çözmək barədə düşündük” dedi. Cənab Paşayev problemlərlə yaxından tanış oldu və magistr pilləsində təhsil almaq üçün gürcüstanlı məzunlara şərait yaratmaq qərarına gəldiklərini bildirdi.

“Təhsil üzrə menecment” və “Təlim-tədrisin təşkili və metodikası” üzrə magistr ixtisasları barədə məlumat verdilər. Əlavə olaraq ingilis dili əvəzinə Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi ixtisasi verməklə əvəzləyəcəklər. Bunun bizim milli məktəblərimiz üçün dəyərləndirilməsi

əvəzsizdir. Magistratura hibrid formada – semestr ərzində 1 həftə Bakıda, 2 həftə Qazaxda əyani təhsil və təqaüdlə dəyərləndirilir. Müsahibədən keçən tələbələr Əlimərdan bəy Topçubaşov adına təqaüdə layiq görülür. Müsahibədən uğurla keçən tələbələr üçün həmin təqaüd həm təhsil haqqını qasılayır, həm də Azərbaycanda olduğu müddətdə təqaüd alır. Əlbəttə, yalnız Gürcüstan vətəndaşları üçün, Azərbaycan vətəndaşı olan gürcüstanlılar (mənim kimi) bu töhfədən yararlanı bilmirlər.

Bu barədə sosial şəbəkələrdə, qrup və səhifələrdə çox paylaşıldı və maraqlananlar üçün məlumat verə bilərik. Mən istəyirəm ki, yanaşdığım mövzunun bədii dəyərini qiymətləndirirəm.

Biz Bakıda xüsusi görüşlərdən sonra ADA-nın adına layiq qonaqlamadan sonra Qazağa yola düşdük. Əlbəttə, Borçalının doğma qardaşı, adət-ənənəsiylə eyni olan Qazax da bizi gözəl qarşıladı – Diyarşünaslıq Muzeyindən Damcılı mağarasına, qalereyadan Göyazən dağına, xamralı çörəyindən camış qatığına qədər, özümüzü xatırladan samovar çaylı süfrəsiylə...

Mənim böyük əmim və bibim Qazax Pedaqoji Texnikumunda təhsil almışdılar. Yadımdadır, onlar məktəbdə bir neçə nəfər idilər. Özlərinə zarafatla seminaristlər deyər idilər. Hətta bir dəfə “Dəli Kür” filminə baxarkən mənə demişdi ki, bax, biz də o seminariyanı oxumuşuq. Düzü, o vaxt mən seminariya doğmalığının nə olduğunu anlamasam da, məktəbin qocaman müəllimlərinin bu seminariya sevdasını Qazax seminariyasında hiss etdim və əmimin və bibimin şəxsində bütün Qazax Pedaqoji Texnikumunda oxumuş onlarla məzunlara rəhmət dilədim.

Sağlığında rəhmət qazanmaq isə bu tarixi yenidən yaşatmaqla oldu. Hamımızın tarixdən maraqla və kövrələrkən oxuduğumuz Firidun bəy Köçərlinin mücadiləsini biz Qazaxda film kimi yaşadığımız.

Bilməyənlər üçün yazım ki, Qori Müəllimlər Seminariyası 1876-cı ildə Qafqaz Canişinliyinə məxsus Qori şəhərində təsis olunmuşdur. Axundov və Qayıbzadənin yalvarışı xatırladan ibrətamiz məktubu Qafqaz canişinini düşündürməyi bacardı və bir buraxılış təcrübə üçün Azərbaycan-tatar şöbəsinə açdılar. Təsadüfi deyil ki, XIX əsrin axırı, XX əsrin əvvəlləri yaşamış əksər ziyalılarımız bu ocağın məzunlarıdır. 1979-cu ildə milli şöbə aydınlarımızın səyi ilə açıldı. Yəqin hamımızın maraqla izlədiyimiz “Dəli Kür” filmi gözünüzün qarşısına gəldi.

Görkəmli maarifpərvər Firidun bəy Köçərli tutarlı səbəbləri qloballaşdıraraq Azərbaycan şöbəsinin köçürülməsi üçün çox cəhdlər etsə də müvəffəq ola bilmirdi. Birinci Dünya müharibəsi və inqilab qarışıqlığından istifadə edən aydınımız sənədləri əməlli-başlı planla vaqona yığaraq Ağdama aparmaq niyyəti ilə “oğurladı”. Bu oğurluq Azərbaycan tarixinin qızıl hərfə yazılması özünü təsdiq möhürü idi. Çünki Qori seminariyasının Azərbaycana verdiyi ziyalılar dəstəsini o zamana qədər heç bir maarif ocağı verməmişdi. Firidun müəllim bu ocağın öz yurdu-

muzda işiq saçmağını istədi. Qarabağa gedən qatar Qazaxda xarab olanda bizim aydınlar qərarlaşdı ki, (məna elə gəlir) Şuşa uzaqdır, Borçalının, Göyçənin də əli Qazağa daha yaxşı çatar, həm də Qoridə Naxçıvandan, Zaqataladan da tələbələr olsa da, ən çox məzun və tələbələr elə Qazaxlılardır; yaxşısı budur, elə filial burada olsun. Məsələ binaya gələndə Firidun müəllimi özünün Qoriyə oxumağa apardığı (filmdeki kimi) Məşədi Müseyib – “təhsilə qurbanıdır” – deyər Qazağın mərkəzində yerləşən qırmızı kərpicli 18 otaqlı mülkünün açarlarını Firidun müəllimə təhvil verib, özü isə dədə yurdu Kosalar kəndinə dönür. Rəhmətliklərin sayəsində 1918-ci ildə Qazax Müəllimlər Seminariyası fəaliyyətə başladı.

Bu tarixi mən oxumuşdum, indi isə yaşadım... Seminariyanın qapısından içəri daxil olandan özümü gah filmdə, gah da salnamədə gördüm. Kövrək mən duyulanmaya bilirdimmi?

Bina qədimliyini saxlamaqla restavratsiya olunub, olduqca möhtəşəm, əlbəttə, mülk sahibi xeyirxah insan Məşədi Müseyibin barelyefi ilə, binanın əski maketi olmaqla, maarif korifeylərimizin şəkilləriylə və s.

Bu seminariyada oxumağın fəxrini yaşamaq mənə qürurlandırdı. Magistr tələbələrə qibtəylə baxırdım.

Bakıda, ADA Universitetində olduğu kimi burada da bizi yeniliklərlə maarifləndirdilər. Həmçinin Qazax Diyarşünaslıq Muzeyinə, Qazax Dövlət Rəsm Qalereyasına, Damcılı mağarası açıq muzeyinə, Səməd Vurğunun “Göylərə baş çəkən Göyazən dağı”na ekskursiya təşkil etdilər.

Seminariyanın qapısı bilirsiniz hara açılır – “Mütəfəkkirlər parkı”na. Bu park mənə sarsıtdı deyəcəm, vallah, hə, çünki ərazi baxımdan götürsək generaldan şairə, yazıçıdan ozana, heç harada bu qədər mütəfəkkir ola bilməzdi. Bax elə buna görə bu “oğurluq” Azərbaycana halal olsun. Əlbəttə, bu bir zarafatdır. “Mütəfəkkirlər parkı”na Nərimanovun abidəsi olan qonşu park və həmçinin park yaxınlığında Dədə Şəmşirlə, Dədə Ələsgərin qoşa abidəsi də vardır.

Əmim həmişə deyər ki, Qazax Azərbaycan rayonlarının şahıdır – saziylə, sözüylə, ziyalıyla... Mən bunu bu gün tamamilə özümçün təsdiqlədim.

Qazax Müəllimlər Seminariyası pedaqoji texnikumu 1922-ci ildən 1959-cu ilə qədər, demək olar ki, Borçalının ziya işığı olub. Məktəblərimizdəki qocaman müəllimlər 90-cı illərə qədər əksəriyyəti seminaristlər idilər.

Bu gün ADA Universitetinin xeyirxahlığı ilə gürcüstanlılara böyük bir şansla açılır bu qapı. Firidun bəyin duhası ilə açılan yol sizləri gözləyir. Açın o qapını, ana dili müəllimimiz, təhsil tədqiqatçısı kimi məzun olun. Necə ki, aydınlarımız aydınlıq gətirdi, siz də aydınladın!

Əziz Gürcüstan azərbaycanlıları, qoymayın dilimiz itsin, ADA-nın köməyi ilə uzanan əldən tutmaq ki, yıxılmayacaq.

P.S.

Qazax Müəllimlər Seminariyasından mənə çox xoş və unudulmayacaq bir hədiyyə verdilər (daha doğrusu özüm istədim). 1879-cu ildə Kazım bəyin tələbəsi, şamaxılı Çernyayevski tələbələr üçün “Vətən dili” adlanan dərslik yazmışdı. Həmin dərslikdən Cəlil Məmmədquluzadə, Nərimanov, Səməd Vurğun, Üzeyir Hacıbəyov və başqaları oxumuşdular. Bəli, mənim kitabxanam bu kitabla daha da zəngin oldu. Kitab üçün prorektor Vəfa xanım Kazdala təşəkkür edirəm!

Esmira ƏLƏKBƏRLİ

Marneuli rayonu Qaçaqan 2 sayılı ictimai məktəbin kimya-biologiya müəllimi

BİRİNCİ SINIF ŞAĞIRDLARININ QEYDİYYATI BAŞLAYIB

Gürcüstanın Təhsil və Elm Nazirliyi 2023-2024-cü tədris ili üçün birinci sinfə şagird qəbulunun başlaması ilə bağlı məlumat yayıb.

Məlumatda bildirilir ki, uşaqların birinci sinfə qeydiyyatı ötən ildəki kimi dörd mərhələdən ibarət olacaq:

I mərhələ. Qeydiyyatın birinci mərhələsi 2023-cü il martın 6-sı başlayır, martın 20-si bitir. Bu mərhələdə məktəblərdə xüsusi təhsilə ehtiyacı olan uşaqlar qeydiyyattan keçəcəklər.

Birinci mərhələdə qeydiyyattan keçəcək uşaqların valideynləri istədikləri ictimai məktəbə ərizə ilə müraciət etməlidirlər. Məktəb rəhbərliyi uşağı Təhsilin İdarəsi üzrə Məlumat Sistemində (EMIS) qeydiyyattan keçirəcək. Uşağın xüsusi təhsilə ehtiyacının olmasının təsdiqlənməsi məqsədilə valideyn məktəbdə müvafiq müraciət forması doldurmalıdır. Bundan sonra uşaq komanda tərəfindən qiymətləndirilir, onun xüsusi təhsilə ehtiyacı olduğu təsdiqləndiyi halda məktəb müvafiq sənədlər əsasında uşağın qəbulunu təmin edir. Birinci mərhələdə qeydiyyattan keçmiş uşaqların sənədlərinin təqdim olunması və qəbulu dövrü martın 21-dən aprelin 28-nə kimidir.

Qeyd edək ki, xüsusi təhsilə ehtiyacı olan şagird statusuna aşağıdakı kateqoriyalara daxil olan uşaqlar aid edilə bilər:

- Fiziki məhdudiyətli;
- İntellektual inkişafın pozulması;
- Təhsil qabiliyyətinin pozulması;
- Sensor inkişafın pozulması (eşitmə və ya görmə);
- Nitq inkişafının pozulması;
- Davranış və emosional pozuntusu olan;
- Xəstəxanada uzunmüddətli qalmaq ehtiyacı olan;
- Milli kurikulumun tələblərinə cavab verə bilməməsinə səbəb olan sosial amillərin təhsil alması üçün yaratdığı çətinlikləri olan;
- Autizm spektri.

Xüsusi təhsilə ehtiyacının olması təsdiqlənməyən uşaqlar növbəti mərhələlərdə qeydiyyattan keçməlidirlər.

II mərhələ. İkinci mərhələdə qeydiyyat mayın 2-dən mayın 15-nə kimi mümkün olacaq və məktəblərdə bu uşaqlar qeydiyyattan keçə biləcəklər:

- Bacı-qardaş eyni məktəbdə oxuyursa;
- Valideyn məktəbin əməkdaşdırsa;

- Ailədən eyni zamanda 2 və ya daha çox uşaq birinci sinfə dəbul olunursa.

İkinci mərhələdə valideynin və ya qanuni nümayəndənin uşağın qəbulu üçün vacib olan sənədləri təqdim etməsi əsasında qeydiyyat həyata keçirilir. Qeydiyyatı ictimai məktəb təmin edir.

III mərhələ. Ümumi qeydiyyat mayın 17-dən başlayacaq iyunun 9-nə qədər davam edəcək.

Ümumi qeydiyyat Təhsilin İdarəsi üzrə Məlumat Sisteminin rəsmi veb-səhifəsində – registration.emis.ge-də həyata keçiriləcək. Qeydiyyatı valideyn və ya qanuni nümayəndə həyata keçirir. Elektron qeydiyyat olunan şagirdin qəbul olunması üçün vacib sənədlərin məktəblərə təqdim olunması iyunun 13-dən iyunun 24-nə kimi həyata keçirilir. Müəyyən edilmiş vaxtda sənədlərin təqdim olunmaması halında qeydiyyat avtomatik ləğv olunacaq.

IV mərhələ. Bu mərhələdə qeydiyyat 28 iyundan 12 iyula qədər məktəblərdə həyata keçiriləcək. IV mərhələdə azad olunan vakant, yaxud hələ də qalan yerlərə I, II və III mərhələlərdə qeydiyyattan keçə bilməyən və ya qeydiyyatı dəyişmək istəyənlər yerləşdiriləcəklər.

Şagirdin IV mərhələdə qeydiyyatını valideynin və ya qanuni nümayəndənin təqdim etdiyi vacib sənədlər əsasında ictimai məktəb təmin edir.

Birinci sinfə qəbul olmaq üçün lazım olan sənədlər:

Şagirdin qanuni nümayəndəsinin ərizəsi. Ərizədə qanuni nümayəndənin yaşayış yeri və telefon nömrəsi haqqında məlumat qeyd olunmalıdır. Ərizə Gürcüstanın Ümumi İnzibati Məcəlləsinin 78-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulmuş digər tələbləri qane etməlidir, qanuni nümayəndənin şəxsiyyət vəsiqəsinin nüsxəsi və Gürcüstanda müvəqqəti yaşayışı təsdiq edən sənədin nüsxəsi (belə hal olarsa). Sənəd xarici dildə təqdim olunarsa Gürcüstan qanunvericiliyi ilə tətbiq edilmiş qaydada gürcü dilinə tərcümə edilməlidir.

Şagirdin doğum şəhadətnaməsi, yaxud şəxsiyyəti təsdiq edən sənədin nüsxəsi və Gürcüstanda müvəqqəti yaşayışı təsdiq edən sənədin nüsxəsi (belə hal olarsa). Sənəd xarici dildə təqdim olunarsa Gürcüstan qanunvericiliyi ilə tətbiq edilmiş qaydada gürcü dilinə tərcümə edilməlidir.

Mövcud sərəncama əsasən, birinci sinfə qəbul olunacaq uşağın 1 oktyabra qədər 6 yaşı tamam olmalıdır. İndiki mərhələdə Gürcüstanın Təhsil Nazirliyi və parlamentin bu müddəti necə uzatmağı planlaşdırması məlum deyil.

Qeyd edək ki, ötən il parlament tərəfindən qəbul edilmiş qərara əsasən, 2022-2023-cü tədris ilində oktyabrın 1-nə qədər 6 yaşı tamam olmuş uşaqlara birinci sinfə getməyə icazə verildi.

ŞAĞIRDIN 1 VƏ YA 2 BALLA QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ YOLVERİLƏNDİRMİ?

Məktəblərdə müəllimlər iki cür qiymətləndirmədən istifadə edirlər: inkişaf etdirən və müəyyənləşdirən.

Müəyyənləşdirən qiymətləndirmə zamanı şagirdlər balla qiymətləndirilir. Bu qiymətləndirmə şagirdin fənn kurikulumu nəticələri ilə bağlı uğur səviyyəsini müəyyən edir.

Üçüncü nəsil milli tədris planına əsasən, şagirdlərin akademik nailiyyətləri 10 ballıq sistemlə beş səviyyəyə görə qiymətləndirilir.

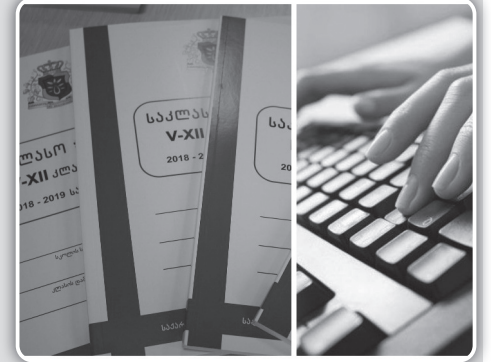
Qiymətləndirmə səviyyələri və müvafiq ballar bu cürdür:

- Yüksək – 9 və 10 bal;
- Ortadan yuxarı – 7 və 8 bal;
- Orta – 5 və 6 bal;
- Ortadan aşağı – 3 və 4 bal;
- Aşağı – 1 və 2 bal.

Müəllimlər qiymətləndirmə zamanı əsasən üç səviyyədən istifadə edirlər və şagirdləri əksər hallarda 5, 6, 7, 8, 9 və 10 balla qiymətləndirirlər.

Bəs şagirdin 1 və 2 balla qiymətləndirilməsi yolveriləndirmi? Müəllimin şagirdi 10 ballıq sistemin ən aşağı balı ilə qiymətləndirmək hüququ varmı?

Milli tədris planında qeyd ol-

unub ki, V sinfin ikinci rübündən və VI-XII siniflərdə müəllimlər inkişaf etdirici ilə yanaşı müəyyənləşdirici qiymətləndirmədən də istifadə etməlidirlər. Şagird 10 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Ən aşağı bal 1, ən yüksək bal isə 10-dur. Sənədə əsasən, əgər müəllim hesab etsə ki, şagird proqrama çata bilmir və ən aşağı qiymətləndirmə səviyyəsindədir, belə halda müəllim şagirdə 1 və 2 bal qiymət verə bilər.

Xatırladaq ki, müəllim V sinfin ikinci rübündə və VI sinifdə sinif və yekun tapşırığına görə müəyyənləşdirici qiymət yaza bilər. Baza və orta pillədə müəyyənləşdirici qiymətləndirmədən istifadə etmək sinif və yekun tapşırıq, eləcə də ev tapşırığı zamanı mümkündür.

AİLƏLƏRİN XARİCƏ GETMƏSİ ŞAĞIRDLARIN TƏHSİLİNİ DAYANDIRMASINA SƏBƏB OLUR

Ailələrin müxtəlif səbəblərdən xaricə getməsi şagirdlərin təhsillərini dayandırmalarına səbəb olub. Bu barədə Mülki İntegrasiya və Millətlərarası Əlaqələr Mərkəzi qeyri-hökumət təşkilatı tərəfindən hazırlanmış araşdırmada deyilir.

Şagirdin təhsilini dayandırması ilə bağlı səbəblərə gəldikdə isə 2020-2021 və 2021-2022-ci tədris illəri arasında ciddi fərqlər var: ailənin xaricə getməsi səbəbi mühüm dərəcədə artıb; ardıcıl dərslər buraxma sayına görə təhsili dayandırmaq halları isə azalıb.

Qeyd edək ki, təhsili dayandırmaq göstəricisinə görə dinamika 9 il ərzində azalıb.

2013-2014-cü illərdə təhsilini dayandırmış şagirdlərin göstəricisi 14 057 nəfər təşkil edirdi. Bu göstərici 2019-cu ildən hiss olunacaq dərəcədə azalmağa başlayıb. Ancaq son ildə təhsilini dayandıranların göstəricisi ötən akademik illə müqayisədə ciddi şəkildə artıb. Belə ki, ötən illə müqayisədə 2021-2022-ci tədris ilində 8 846 şagird təhsilini dayandırır.

Səhifədəki məlumatlar "etaloni.ge" saytından götürülüb. Gürcü dilindən tərcümə etdi: Aynurə ƏLİYEVƏ

HƏR ŞEYİ BİLƏNLƏR

Allah-taala Adəm peyğəmbəri (ilk insanı) yaratdıqda ona bütün əşyaların isimlərini və mahiyyətini öyrətdi. Allah Qurani-Kərimdə bu məsələni belə izah edir: “Allah Adəmə hər şeyin adını öyrətdi. Sonra onları mələklərə göstərərək: Əgər doğru deyirsinizsə, bunların adlarını mənə

bildirin! – dedi” (Əl-Bəqərə surəsi, 31-ci ayə).

Bilməmək ayıb deyil, lakin bilmədiyini bildiyi kimi ifadə etmək təkbüür və ədəbsizlik əlamətlərindəndir. Bilmədiyini halda bildiyini iddia edən insanlar cəmiyyətdə doludur. Bu insanlar hər mövzuda yaxşı danışmağı bacardıkları kimi islam dini adından da danışaraq fətva belə verirlər. Bu insanlar heç dinin nə olduğunu bilmədiyini halda, rahat bir şəkildə, bəzən də içkili halda islam dinindən söhbət açırlar. Ey qafil fasiq, bir özünə nəzər yetir! Bu tip insanlar hər şeyi bildiyini zənn edər, hər mövzuda söyləyəcək sözləri vardır. Bilmədiyini üçün hər işə burnunu soxar. Bilənləri tənqid edər, cahil yox, alimmiş kimi hər bir mövzuya toxunar, fərqi yoxdur. Bu pis xasiyyət də qürurdan qaynaqlanır.

Belə insanların əksəriyyəti kitab, jur-

nal, qəzet və məqalə oxumayan “şifahi dillər universitetinin” diplomsuz məzunlarından ibarətdir.

İnsan var ki, həddini bilib, lazım olmayan işlərə qarışmaz, dini və anlayışı olmayan mövzularda “mən bilmirəm” deyər. Bilmədiklərinə görə də bu insanlara ayıb olmaz. Hansısa bir mövzudan söz açıldıqda, o mövzuya bələd olanlardan çox bələd olmayan insanlar əsassız şəkildə danışmağa başlayırlar. Söz mövzudan kənara çıxır və nəticəsiz qalır.

Düşünürəm, sadəlik ondan ibarət olmalıdır ki, bildiyini danışsan və bilmədiyini mövzularda sakit dinləməyi bacarasan, nəse öyrənməyə cəhd edəsən; öz ixtisasın üzrə mövzu açılarda danışsan və əxlaqi dəyərlər çərçivəsində bilik alış-verişi edərək özünü ifadə etməyi bacarasan. Beləliklə, bu davranış səni hər

hansı bir mövzuda ortaq məxrəcə gətirib çıxaracaq və istənilən nəticəni əldə edəcəksən. Bu kimi hallar gün ərzində bizə də öz neqativ enerjisini ötürərək yorur. Ətrafımızda, təəssüf olsun ki, belə insanlar çoxdur və davamlı şikayət, neqativ fikir bildirən, mövzudan kənar qalardan ibarətdir.

Çalışmalıyıq ki, müsbət fikirlə yoldaşlar, gözəl ailə dostluqları ilə zamanlarımızı səmərəli keçirək. O zaman neqativ insanlardan uzaq qalmaq bizim müsbət düşüncələrimizi və vərdişlərimizi qorumağımızı asanlaşdırar. Ətrafımızda, çox sayda şikayət edən, mövzudan kənar qalan, bilmədiyini bilir zənn edən, həmişə mənfi düşünən insanlar varkən, axı biz necə müsbət düşünən biri ola bilərik?

Elsevər Əhmədov

GÜL SATANLARIN BAYRAMI

Deyirəm, mart ayı bayram ayıdır. Analar günü, 8 Mart, Novruz bayramının çərşənbələri, Novruz bayramının özü... Bu bayramların içində eləsi var ki, mən deyirdim, öz mənasını itirib. İlk baxışda bunun Novruz bayramı olduğunu düşünənlər var ki, məhz Novruz bayramı əvvəlki kimi təmtəraqlı keçirilmir, adət-ənənələrimiz itib-batır.

Martın 8-i isə Ümumdünya Qadınlar Günüdür. Çox insan, əsas da qadınlar bu günün tarixi əhəmiyyətini başa düşməzlər, daha doğrusu, bilmirlər. 8 Mart deyəndə ağilları gül buketləri, bahalı zinət əşyaları, ətirilər və bunu kimi başqa şeylər gəlir. Əslində 8 Mart 1857-ci ildə Amerikanın Nyu-York şəhərində işçi qadınların uzun

iş vaxtı, az əmək haqqı, əlverişsiz çalışma mühiti və səsvərmə hüquqlarının bərpası uğrunda etdikləri etiraz aksiyası ilə bağlıdır. Bir sözlə, 8 Mart bir qadının hədiyyə gözlədiyi bir gün deyil, öz haqq və hüquqlarını bərpa etdiyi gündür. Ancaq, təəssüf ki, öz mənasını itirir.

İndi təsəvvür edin ki, on iki il məktəb, sonra dörd il universitet, iki il magistratura oxuyursunuz. Təhsilinizi başa vurduqdan sonra karyera xəyalları ilə başlayırsınız işləməyə. Bir müddət işlədikdən sonra ailə həyatı qurursunuz. Bir də baxırsan, karyeran ancaq xəyal olaraq qalıb. Yoldaşın bir tərəfdən, ailənin o biri üzvləri digər tərəfdən başlayırlar “qadın nədir, işləmək nədir, heç gəlin də işləyərmi” kimi dar düşüncələrini irəli sürməyə. Beləcə sən də o qədər təhsildən, xəyaldan sonra olursan evdar qadın. Bir də baxırsan, 8 Mart günü həyat yoldaşın əlində bir buket gül ilə gəldi ki, qadınlar günün mübarək. İndi bu günün nə mənası qaldı. Daha bu qadınlar bayramı yox, gül satanların bayramı oldu ki.

Əlbəttə, hədiyyə alınması, kiçik jestlər edilməsi qadınları xoşbəxt edir. Amma elə bunun üçün 8 martı gözləməyə ehtiyac yoxdur. Hələ qarşı tərəfi “silah gücünə”, “hədə-qorxu ilə” buna məcbur qoymağa, 23 fevralda alman hədiyyənin qarşılığını ödətdirməyə və ən önəmlisi, sosial şəbəkələrdə “ürəyimin mənim üçün aldığı 8 Mart hədiyyəsi” başlığı altında paylaşmağa nə ehtiyac var? Onsuz da biz ən böyük hədiyyəni – öz hüquqlarımızı etiraz aksiyası zamanı almışıq. Daha onu bir buket gülə, bahalı hədiyyələrə dəyişəndə nə mənası qalır. Qaldı ki yuxarıdakı evdar qadın məsələsi, təbii ki, evdar qadın olmaq pis deyil. Bütün qadınlar ali təhsil sahibi olmalıdır deyər qayda yoxdur. Amma gərək evdar qadın da öz haqqını bilsin, kölə olmasın. Uzun illər əsarətdə olmuş bir ölkə üçün müstəqillik nə ifadə edərsə 8 Mart da gərək bütün qadınlar üçün o mənaya gəlsin.

Həə, bir də onu deyim ki, 8 Mart elm ocaqlarında da müxtəlif cür qeyd edilir. Amma onu açıb ağırtmıram. Qorxudan yox, utandığımdan. Bəzi savad öyrəndənlər 8 Martın nə üçün bütün dünyada qeyd edildiyini, nə ilə bağlı olduğunu öyrətmək yerinə, ondan başqa cür istifadə edirlər. Əminliklə deyər bilərəm ki, onların içində eləsi var bu günün hansı münasibətlə qeyd olunduğunu bilmir, amma hamıdan əvvəl gözünün qabağında İvane Cavaxişvilinin, Akaki Seretelinin, İlya Cavcavadzenin və başqalarının şəklini canlandırır (pulun üzərindəki şəklini). Hələ yaxşı ki, Benjamin Franklinin şəkli səviyyəsinə yüksəlməyiblər. Day iş belə olanda yetişən nəsil nə etsin? Onsuz bu belə davam etsə hələ gül satanlar qadınlardan daha çox sevinib, daha çox pul qazanacaqlar. 8 Marta rüşvət donu geyindirmək, sovet dövründən qalmış hər hansı bir günün əvəzini çıxmaq üçün hədiyyə alman bir gün kimi baxmaq əvəzinə, ona öz əhəmiyyət kəsb etdiyi dəyəri verək.

Çiyalə Osmanova

Qardabani 3 saylı ictimai məktəbin 12-ci sinif şagirdi

YAŞAMADAN ANLAMIRIQ...

Uşaqlıqdan xəbərlərə həmişə böyük marağım olub. Yaşadığım cizgi filmi saatını həyəcanla gözləyərkən mən babamla birlikdə xəbərlərə baxardım. Havalər soyuyanda ən çox eşitdiyim xəbər başlığı “Mavi ölüm”, “Səssiz ölüm yenə canlar aldı”, “Dəm qazından zəhərlənmənin sayı günü-gündən artmağa davam edir” olurdu. Daha sonralar bu kimi hadisələrin sayını azaltmaq üçün qızdırıcıları, sobaları və qazla işləyən avadanlıqları təkmilləşdirdilər. Evlərə yoxlanış üçün işçilər göndərdilər. Ancaq nə qədər işlər aparılırsa da dəm qazı yenə də canlar almağa davam edir. Yayda dəniz, qışda dəm qazı...

Bir dəfə kimya dərslərində müəllim dəm qazından danışdı, sinif yoldaşlarımla bir neçəsi dəm qazının nə olduğunu soruşdular. Müəllim evdə istifadə elədiyimiz qazın olduğunu deyərək izah etdi: “Qazla mütləq ehtiyatlı olunmalıdır. Dəm qazı təmiz halda gözə görünməyən, rəngsiz, iysiz, dadsız, havadan yüngül, suda pis həll olunan qazdır. Dəm qazı orqanizmə əsasən nəfəsalma zamanı ağ ciyərlər vasitəsilə daxil olur. Nəticədə orqanizmdə oksigen azlığı başlayır və insan zəhərlənir”.

Bu dərstdən sonra bizi düşündürən elə də bir şey olmamışdı. Hətta uşaqlar bir-birləri ilə zarafat edib gülüşürdülər. Bir sözlə, müəllimin dediklərini ciddiylə almamışdıq. Bu, bizim millətə xas bir şeydir, eşitdiyimizdən ancaq bir-iki gün qorxuruq, danışırıq, sonra da başını buraxırıq, inanmırıq. Ya gərək gözümüzü görə şahidi olaq, ya da ki, elə öz başımıza gələ, canla zarafat etmək olmadığımı onda başa düşürük...

Mən bunu yaşadım, mənim kimi onlarla insan da yaşayıb. O an bütün dünyaya bir cümlə demək şansım olsaydı, bu, yəqin ki “əlinizdəkilərin dəyərini bilin” cümləsi olardı. Çünki bu dünyada insan həyatından dəyərli heç nə ola bilməz. Əlinizdəkilərin dəyərini bilin, boş-boş şeylərə kədərlənməyə, dərd çəkməyə dəyməz. Ailənin varlığı, quru bir nəfəsləri belə dünyalara bərabərdir. Yanımızdakı insanların dəyərini gec olmadan bilin... “Çünki ölümün saati bilinmir. Yanımızdakı insanlara dəyər verin, qəlblərini qırmayın. Hər dəqiqə onları sevdiniz deyən, hiss etdirin. Xırda bir şeyə görə bitdi deməyin, ağlatmayın, üzməyin... Çünki ölümün saati bilinmir. Bəlkə son görüşünüzdür, bəlkə də son qucaqlaşmağımızdır. Bəlkə də saatlar sonra onu deyil, torpağını öpəcəksiniz. Sevdiklərinizin dəyərini itirdikdən sonra yox, indi bilin. Torpaq aldığını geri vermir, çünki ölümün saati bilinmir” (Doğan Cüceloğlu).

Aytən Fətullayeva

Qardabani 3 saylı ictimai məktəbin 12-ci sinif şagirdi

“KOROĞLU”NUN ƏXLAQI-ESTETİK ƏQİDƏSİ

Elizbar CAVELİDZE

Ümumxalq tərəfindən qəbul edilmişdir ki, istənilən xalqın düşüncəsini, ələlxüsus, bədbəxtlik və ədalətsizlik anında bir məqsəd qidalandırır: Bu yaramazlığın mənbəyinin qarşısını alan və məhv edən qəhrəman axtarmalı, aşkar etməli və ya, elə götürək, təsəvvürlə əmələ gətirməli, yaratmalıdır. Bu qəhrəmanlar qalereyasına türkdilli aləmdə xüsusi məhəbbətə malik olan Koroğlunu (korum oğlunu) aid etmək olar. Lakin onun populyarlığı bununla başa çatmır. Onun adı başqa, ələlxüsus isə, qonşuluqda yaşayan tayfalar, istərsə də millətlər arasında yayıldı, igidlik barədə bir çox dastan yarandı və sonra bir igidlik eposu olaraq formalaşan qəhrəmanlıq eposunun əsas personajı kimi bizə təqdim olunur.

Birdilli xalqların folklorunda bədii axının bu cür qarşılıqlı qaynaq-qayırması təbiidir ki, bu da əsasən xalq folklorunda bərqərar olunan ənənənin estetik, istərsə də etik modellərinin bir-birlərini böyütməsini, bir-birindən bircə almasını şərtləndirir, buna da siyasəti sərhədlər, istərsə də dövlət sərhədləri maneələr törədə bilmir. Bu həqiqəti zamanın gedişi təsdiqlədi və bunu birdilli xalqların yaradıcılığında ilk növbədə dil, sonra həyatın tərzini və qaydasının bənzərliyi, əxlaqi-estetik məcəllənin eyniyyəti, millətin əmələ gəlməsinin vahid başlanğıcı və ən başlıcası, inam və genetikanın ümumi əsası şərtləndirir.

Lakin onu da unutmamalıyıq ki, ümumiyyətlə, insanların və müvafiq olaraq xalqların düşüncə spektrində fərqliliyə nisbətən bənzərlik daha çox nəzərə çarpır. Elə götürək müxtəlif xalqların folklorunda fəaliyyətdə olan dil çəpərini və genetik çərçivəni artıq pozan və yalnız qonşu deyil, eləcə də bir-birlərindən coğrafi olaraq, sivil-mədəni olaraq uzaqlaşan xalqların

bədii düşüncə sistemində oxşarlıqlar və eyniyyət əlamət-xüsusiyyətlərini bürüzə verən bədii modellər bundan xəbər verir. Bütün bu yuxarıda gətirilən baxış dairəsini ona görə xatırladım ki, yaxşıca dərk edək: Müxtəlif xalqların folklorunda elə eyni qəhrəmanın adının, onun mübarizəsinin, onun əhval-ruhiyyəsinin və çox hallarda bəzək əşyaları kimi təsvir səviyyəsini zənginləşdirən müdrik tövsiyələrin, atalar sözlərinin, lətifələrin təkrarı və eyniliyi adi haldır. Lakin Koroğlunun adının böyük populyarlığına baxmayaraq bu eposun versiyalarının variant çoxluğu və yayılması bir növ, hər halda, təəccüb doğurur. Qısa, Azərbaycan, erməni, kürd, türk, gürcü, türkmən, özbək, ərəb, tacik, qazax, tobul-tatar, qaraqalpaq versiyaları bu günə kimi bizə gəlib çatmışdır ki, onları da iki qrupa bölmək olar: Azərbaycan versiyasından gələn Zaqaqaziya və türk versiyaları; ikincisi, başda da türkmən versiyasının durduğu Kiçik Asiya versiyası (*Жирмунский В.М., Некоторое итоги изучения героического эпоса народов Средней Азии. Вопросы изучения эпоса народов СССР, М., 1958*).

Koroğlu eposu və bu versiyaları barədə bir çox diqqətəlayiq tədqiqat mövcuddur ki, bunların da elmi dəyərləri öz mahiyyətini itirməyib (*Bax: Givişvili D. Köröğli, I boy, 1887; II boy, 1891; III boy, IV boy, 1991-ci il, Tbilisi, 1971. Чиковани М.Я., Серебряков С.С., Сказания о Короглы и о Ашуг Гарибе в грузинском фольклоре, Материалы сессий, посвященной итогам археологических и этнографических исследований 1964 г. в СССР, Баку, 1965. Церетели Г.В., Арабские диалекты средней Азии, т. I, Тбилиси, 1956. Короглы – восточный поэт-наездник, перевод с английского Пенн С.С., Тифлис, 1853. Жирмунский В.М., Новое о Короглы: Известия АН СССР, серия литературы и языка, т. XXVI, I, М., 1969. Карриев Б.А., Этические сказания о Короглы у тюркоязычных народов, М., 1968. Фархадов Ф.К., Закавказская версия эпоса Короглы, автореферат докторской диссертации, Баку, 1968. Шопен И., Кор-оглу, Татарская легенда: “Маяк современного просвещения и образованности, Труды ученых и литераторов русских и иностранных”, СПб, 1840, 7, с.107-151 Abdülkadir [İnan], Koroğluna ait Kitabiyal, Halk Bilgisi Haberleri,*

1929. Boratav P.N. Koroğlu Destanı, İst., 1935. Mollov R., Contribution a l'etude du fond socio-historique, du Destan “Koroglu”, “Etudes Balkaniques”, 7, Sofia, 1968. Çlaidze L., Koroğlu eposunun gürcü versiyası, Tbilisi, 1978 və sair). Lakin bu dəfə mənim tədqiqat obyektim Koroğlunun Azərbaycan eposudur ki, bunu da, rəhmətlik Zevva Medulaşvili çox gözəl tərcümə edib (*Koroğlu-Koroğli, Tbilisi, 2010-cu il*). Bizim seçimimizi növbəti səbəblər şərtləndirmişdir: Birincisi, mənim fikrimcə, bütün versiyaların (türkmən də daxil olmaqla) başlanğıc mənbəyi olaraq Azərbaycan folklorunu hesab etməliyik. İkincisi də, Azərbaycan dastanı Zaqaqaziya xalqlarının və elə götürək, Liya Çlaidzenin əsaslı şəkildə öyrəndiyi gürcü versiyasının da əsasını təşkil edir (*L.Çlaidze, “Koroğlu” eposunun gürcü versiyası, Tbilisi, 1968-ci il*). Elə o, “Koroğlu” qəhrəmanlıq eposunun öyrənilməsinin qısa, lakin, demək olar ki, ətraflı tarixini və bu məsələ barədə mövcud elmi ədəbiyyatın icmalını bizə təqdim etmişdir (*Elə orada, səh. 5-20*). Üçüncüsü, gürcü əhalisi arasında Koroğlu ədalət uğrunda mübariz qəhrəman kimi qəbul edilib və tanınıb. Dördüncüsü, Zaqaqaziya xalqlarının düşüncəsi Koroğlunun talançılığını-quldurluğunu xeyirxah davranış kimi dəyərləndirmişdir ki, bu da xeyirxah qaçaq tipini yaratmışdır. Və nəhayət, Koroğlunun dastanlar məcmuəsi orta əsrlərin türk-Azərbaycan qəhrəmanlıq eposunun bədii spesifikliyini və ən başlıcası, o dövrdə hökm sürən etik-estetik məcəlləsi barədə bizdə müəyyən təsəvvür vardır ki, bu da mənim əsərimin əsas tədqiqat məqsədidir.

İndi qısa “Koroğlu” qəhrəmanlıq eposu süjetinin inkişafının əsas məhəvərinin necə olması və hansı prinsiplə onun istiqamətləndirilməsi barədə...

Ümumiyyətlə, türk qəhrəmanlıq eposu ayırı-ayrı boylardan, istərsə də dastanlardan ibarətdir ki, onlar da süjet inkişafının məhəvərinin bir-birindən asılı olmayan kiçik süjet qövşünü yaradırlar. Bu həcmdəkinin öhtəsindən gəlinməsi və yaxud onları bir-birini bağlayan həlqə olaraq əsas fəaliyyətdə olan iki növ sima ilə bizə təqdim olunan personaj, istərsə də qəhrəman ortaya çıxır: Birincisi dastanda təsvir olunan hadisələrin məlumatvericisidir, müəyyən mənada bu həmgamədə işti-

rak edir, lakin, əsasən, hər halda bu hadisələrin sonluğunun müəyyənedicisi və dəyərvəricidir. İkincisi də dastanda aparılan mübarizənin fəal iştirakçısı özüdür; qələbə, istərsə də məğlubiyyət, daha çox ondan asılıdır. Müvafiq olaraq şöhrət qazanmış qəhrəmana çevrilir ki, onun barəsində də dastanlar yazılır, ozanlar oxuyur və qəhrəmanlıq eposu yaranır. Uzağa getməyə dəyər, birinci sima Dədə Qorquddur ki, qəhrəmanların taleyini irəlicədən oxuyur və müdrik tələqinçidir, bütün baş verənlərin və baş verəcəklərin qavrayıcısı, yekunlaşdırıcısıdır. Lakin problemlərin həllində (bir istisnadan başqa) bilavasitə iştirak etmir. İkincisi isə ədalətsizlikdən acizləşmiş camaatın xilaskarı olan qəhrəman Koroğludur ki, insanların taleyini bilavasitə idarə edir. Buna görə də, təbiidir ki, haqq-ədalət uğrunda mübarizə onunla bağlıdır.

Və beləliklə, Azərbaycan (türk) xalqı iki xilaskarın adını yaratdı: biri əfsanəvi, müdrik və hər şeyi mühakimə edən Dədə Qorquddur ki, onun da adı ilə bir çox qədim oğuz igidlərinin qəhrəmanlığı və əxlaqi bağlıdır və vahid Dədə Qorqud əsərini yaratmışdır. İkincisi isə azadlıq və haqq-ədalət uğrunda fədakar qəhrəmanın – Koroğlunun mübarizələrini və sərgüzəştlərini dastan olaraq nəql etdi, oxudu və onun adının çətirisi altında birləşdirdi. Odur ki, xalqın istedadı bu iki gözəl qəhrəmanlıq eposunu yaratdı.

İndi isə, tədqiqatın əsas məqsədinə qayıdaq və bu qəhrəmanlıq eposunun dərin qatlarının hansı etik-estetik əqidəni qidalandırdığını daha aydın şəkildə qavramaq üçün “Koroğlu”da yerləşdirilmiş dastanların mövzu və motivlər həlqəsini nəzərdən keçirək.

(davamı gələn sayda)

Gürcü dilindən tərcümə edən:
Mirzə MƏMMƏDOĞLU

NİDERLAND – PƏRDƏ ARXASINDAKI GERÇƏKLƏR HƏYAT DƏRSLƏRİ

30. 2020-Cİ İLİN SÜRPRİZLƏRİ

(əvvəlki ötən sayda)

2020-ci ilin gəlişi elə ilk andan sürprizlərlə dolu olacağına əlamətlərini göstərirdi. "İki" və "sıfır"ın kombinasiyasından təşkil olunmuş 2020 sanki bununla nəyisə anlatmaq istəyirdi. Palindroma deyib keçə də bilirdik. Yeri gəlmişkən, bu, özünü 02.02.2020 tarixində daha aydın və daha geniş ölçüdə göstərir. Amma 2020 qeyri-adiliklərini mənə lap ilk başlanğıcından təqdim etməyə başladı. Sırasıyla danışmağa çalışacam.

Yeni ilə bir neçə gün qalmış və Yeni il axşamı az qala yeri-göyü silkələyən atəşfəşanlıq yaratdığı heyratımı ifadə etməkdə çətinlik çəkirəm. Bu barədə bir qədər sonra danışacam. Ölkə miqyasında 77 milyon avro pirotexniki vasitənin tükəldəməsi faktını özümə tutalğac edərək bu barədə bir qədər geniş danışım. Niderland yeni ilini qarşılamaq üçün 77 milyon avro atəşfəşanlıq vasitəsi almış və bu qədər pul bir gecədə havaya sovrulmuşdu. Hələ bu rəsmi rəqəm doğru olmaya da bilər. O üzdən ki, ölkəyə qeyri-qanuni yollarla bu rəqəmin bir neçə qatı qədər pirotexnik vasitənin gətirilməsini söyləyənlər də var. Müxtəlif malların – narkotik maddələrdən tutmuş arzaq məhsullarına qədər Avropaya qeyri-leqal yollarla gətirilməsi, kirli pulların yuyulması da danılmazdır. Bunu mən demirəm, Avropanın başbilənləri hərdən ağızlarından qaçırlar. KİV-də onu təkrarlamaqla, tirajlamaqla məşğul olur. Dərinə getsək heç bunları burada söyləməmişə gərək də yoxdur. Nədən ki, bunu ortaya çıxaranlar da, xalaxetri dilə gətirənlər də eyni qəbden yemək yeyənlərdir. Özləri çalib, özləri də oynayırlar.

Mən Niderlandın timsalında kiçik bir hesablama apardım. Yeni il atəşfəşanlıqına ölkədə 77 milyon avro xərcləndiyini artıq bilirəm. Ölkə əhalisinin təxminən 17 milyondan bir qədər çox olduğunu nəzərə alsaq, adambaşına 4-5 avro pul xərcləndiyini müəyyən etmək o qədər də çətin deyil. Dünya əhalisinin sayının 8 milyarda yaxınlaşdığını da bildiklərimizdən sayaq. Dünya əhalisinin 30-40 faizinin müxtəlif – dini, sosial-iqtisadi səbəblərdən Yeni il atəşfəşanlıqlarına qatılmadığını düşünək. Yerdə qalan əhalinin təxminən 20 milyard avroya yaxın vəsait tükətdiyini qəbul etmək olar. Bu vəsaitlə

hər nəfərə 200 avro xərcləməklə 100 milyon adamı yaxşı-pis bir-iki ay dolandırmaq olmazdı?

Niderlandda atəşfəşanlıq mənzərəsi o qədər rəngli, o qədər səslə-küylü keçirilir ki, adam heyrat etməyə bilmir. Dünənə qədər sakitlik, soyuqqanlıq rəmzi saydığım hollandların qeyri-adi, bəlkə də dəliliyə bərabər çilgünlükləri, bir-biri ilə yarışa girmiş sayaq növbə-növ pirotexnik məzəməni havaya uçurmaları mənə çaş-baş qoymuşdu. Hər yerdən – küçələrdən, meydanlardan, səkildən, həyətlərdən yüksələn gurultu, havada müxtəlif rənglərin qarışığından yaranan bir az postmodernist, bir az mistik-ecəzkar təsirə malik görüntülər, gecə saat 12-yə doğru insanların küçələrə axın edərək şən səsləri ilə hər yeri doldurması, bütün bunların saatlarla fasiləsiz davam etməsi mənə kirayə otağımın açıq pəncərəsindən heyratla baxan gözlərim qarşısında baş verirdi. Az qala qışqırıb "bu qədər də olmaz" demək istəyirdim. Amma qışqırsam da, bu hay-harayda, bu vurçatlasında mənə eşidən olardı mı?

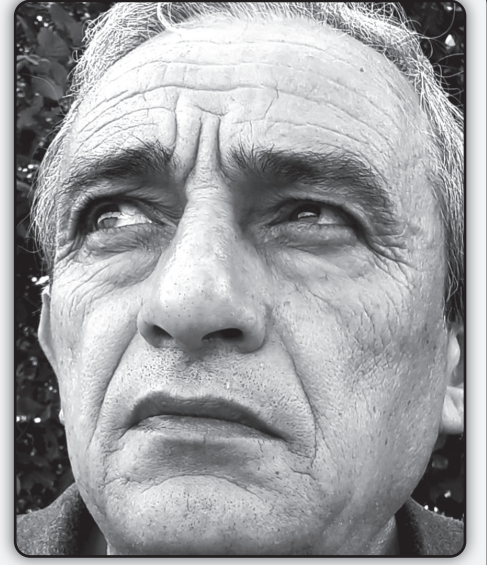
Səhəri gün Yeni il atəşfəşanlıqından geriye rəngbərəng karton-kağız qırıntıları, bəzi yerlərdə sınımış şüşələr, bəzi adamların yaralanmış bədənləri, yanmış, dəlik-deşik olmuş paltarları, ən ümdeyi isə boşalmış cibləri qalmışdı. Yanılmırsam, rütubətli yanvar sabahının havasında bir az da barıt iyi var idi. Müşahidə edilən mənzərə bundan ibarət idi. Biz tərəflərdə bir qədər kiçik miqyasda da olsa, təxminən belə mənzərə yarandığını gözümlə önümə canlandırdım. Bizim insanların bundan əndişələnməsi, şikayətlənməsi isə ayrıca bir mövzudur. "Ay qulağımız batdı", "Belə də şeymi olar?", "Hökumət hara baxır?" kimi deyinmələri az eşitməmişik. Torpağı düşmən tapdağında olan bir xalqın belə şikayətlər etməsi isə tamam gülüncüdür. Bəs, bomba, qumbara, güllə səsi eşitsək nə edərdik? Bəs, torpağımızı almaq niyyətindəyik? Atəşfəşanlıqın yalançı gurultusundan qorxuya düşənlərimiz, müharibənin haqiqi gurultusuna necə dözəcək? Heç olmasa ildə bir dəfə yalançı bir məşq etməyin nəyi pisdir? Həm şənənirsən, həm də yatmış beynini məşq etdirirsən.

Yanvarın 1-dən Hollandiya adından

rəsmi olaraq imtina edildi. Bundan sonra bu dövlətin adı yalnız Niderland Krallığı kimi tanınacaq. Dövlətin iki adından biri olan Hollandiya sözündən imtina edilməsinin səbəbləri barədə başqa bir yerdə söhbət açdığımı xatırlayıb, bu barədə uzun-uzadı danışmaq fikrimi bir kənara qoyuram.

2020-ci il mənə şəxsi həyatıma işsiz qalmağımla daxil oldu. Mən 11 ay çalışdığım marketdəki işimi itirdim. Mənə işdən çıxarılaçağım gözlənilən idi. Nədən ki, külli miqdarda borclanmış marketin düşdüyü vəziyyətdən çıxmaq üçün müxtəlif yollara baş vurmağı təbii idi. Borcların qapadılması üçün işçilərin ixtisarından başlanmasını da təbii sayıram, elə özümün uzaqlaşdırılmamı da. Ölkədə qaçaq yaşayan, iş icazəsi olmayan bir adamın çalışdırılması da market üçün böyük təhlükə idi. Borc bataqlığında çabalayan marketin bir də mənə ucubandan cəza-cərimə alacağını da gözləmək olardı. Sarı yaranın üstündən saqqal yarasının çıxması məsələni yaqın bu məqamda işlədirmişlər.

Mən "Məram"da çalışmadığımı, nə iş görməyimi bir kənara buraxmaq, çalışdığım müddətdə yaxın təmasda olduğum, duz-çörək kəsdiyim, az-çox Niderland həyat tərzinə alışmamda bu və ya digər dərəcədə yardımçı olmuş şəxslər barədə danışmaq istəyirəm. Marketin kiçik kollektivi bir-birinə isnişmiş adamlardan ibarət idi. Turan və Sinan dükanın sahibi olsalar da, işçilərdən heç bir fərqləri yox idi. Turanın marketdən ayrılmasından sonra onu Hakan əvəz etdi. Hakan da işçi-patron ayrı-seçkiliyi yapmayan birisi idi. Kollektivin digər üzvi isə Özləm xanım idi. Marketin kassaçısı. O qədər yaxşılığını gördüm ki, deməklə bitməz. Hüseyin abi də marketin sahibi sayılırdı. Həftədə bir neçə gün bizə köməyə gəlirdi. Surinam mənşəli, Sinanın həyat yoldaşı Kimbirli də öz istiqanlılığı ilə yaddaşıma köçüb. Və sonda hamımızın "Cimi" dediyimiz Ceyhan. Ceyhan Bolqarıstan türküdü. Mənə çox yaxşılıqları keçib, adım dilinin əzbəri idi. Onun həyat yoldaşı polyak qızı Lusiya marketə hərdən baş çəkərdi, mənə "abi" deyə müraciət etməsi də heç çür xatirədən çıxmaz. Nəhayət, ayrılmaz kvartet. Həmişə bir yerdə gəzən, tez-tez marketə

birlikdə gələn suyuşirin, hamımızın sevimlisi, türkcəsinin dolğunluğu ilə fərqlənən türk Həsəni, ağbəniz məraşli Səidi, əslən Türkiyədən olan, az da olsa türkcəni bilən kürd Rufalı, türkcəsi, demək olar ki, yox dərəcədə olan qarayanız türk cocuğu Öməri tanımağım da Niderland cəmiyyətini təşkil edən etnoslar barədə az-çox təsəvvürümü genişləndirməkdə mənə yardımçı olurdu.

Bundan sonra başlayan işsizlik, koronavirusun gəlməsi ilə mənə iş tapmağımın daha da müşkülə düşməsi, ölkələr arasında tətbiq edilən karantin səbəbindən gediş-gəlişin məhdudlaşdırılması və sonucda tamam qapadılması qeyri-müəyyənlik, məchulluq içində qalmama səbəb oldu. Artıq bir neçə aydır ki, davam edən bu durumdan xilas üçün əl atdığım yontəmlərdən biri mütaliə, digəri isə yazı-pozu ilə məşğul olmaqdır. Əslində bunlar mənə üçün aylanca, hobbu də deyil. Bunlar mənə həyatımın mənasıdır. Ən işıqlı anları yazı prosesində yaşayıram deməyimin müştəbəhlik, özündən razılıq kimi anlaşılmayacağına ümid edirəm. Qırx ildən artıq bir müddətdə yazı-pozu işləri mənə həyatımın ən yaddaqalan anlarını yaşadıb. Koronavirus mənə yenidən yazı-pozu işlərinə köklənməyə, xoş anlar yaşamağa nədən oldu. Hər şərdə bir xeyir var düşüncəsinin nə qədər doğru olduğuna mən koronaviruslu günlərdə bir daha inandım.

Mən Niderlandın Utrext əyalətinə tabe olan, üzümün-gözümün öyrəşdiyi, az-çox isinişdiyim Amersfoortla vidalaşmalı oldum. Soyuq yanvar günlərindən birində ölkənin şimalına Cənubi Hollandiya əyalətinə, Rotterdama tabe olan Hoogflit rayonuna daşındım.

(davamı gələn sayda)

Afiq MUXTAROĞLU

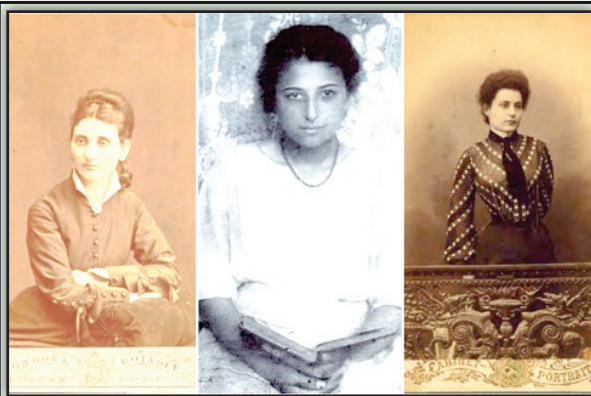
Niderland

15 MART
2023-CÜ İL
№ 005 (176)

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

GÜRCÜSTAN TARİXİNDƏ QADIN HÜQUQLARININ QORUNMASI ÜÇÜN İLK DƏFƏ SƏSİNİ ÇIXARAN QADINLAR

8 Mart – Beynəlxalq Qadınlar Günündə

Gürcüstan tarixində dönüş rolu oynayan və qadın hüquqlarını ön plana çəkən qadınlarla sizi tanış edəcəyik və onlar haqqında danışacağıq. Onların hamısını burada sadalamaq çətin olardı, ancaq onlardan bir neçəsinin tarixçəsini sizə təqdim edirik. Bu qadınlar yazıçı, ictimai xadim, həkim, hüquqşünas, şair, aktyor və publisistdir.

Barbare Eristavi qadınların vəziyyəti və hüquqları haqqında ictimai şəkildə danışan ilk qadınlardan olub. Qadın hüquqlarının bərabərliyi ilə əlaqədar onun 1893-cü ildə "İz"-də yayımlanmış "Gənc kişilərin diqqətinə bir-iki kəlmə" adlı məktubu qeyd edilməlidir.

Anastasia Tumanışvili-Tsereteli – yazıçı.

Anastasia Tumanışvili Avropa təhsil sistemi ilə İsveçrə və Fransada təhsil aldığı zaman tanış olub. O, uşaq təlim-tərbiyəsi, pedaqogika və kitabxana məsələsi ilə əlaqədar bir çox nəşrlər tərcümə edib. 1872-ci ildə Anastasia Tumanışvilinin təşkilatçılığı ilə qadınlar dərniyi yaradılır, dərniyin məqsədi qadınların ictimai arenaya çıxarılması və ədəbi-tərcüməçilik fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi idi. 1908-ci ildə "Təhsil" cəmiyyəti yaradır və məktəb ilk dəfə gürcü dilində tam təhsil sistemində keçə bilər.

Maro Mağışvili – tələbə.

Maro Mağışvili şair Kote Mağışvili və məşhur yazıçı Ekaterine Qabaşvilinin övladı Tamarın ailəsində dünyaya göz açıb. 1921-ci ildə Rusiyanın 11-ci ordusu Tbilisiyə girəndə və gürcü gənclərinin Kocor-Tabaxmela istiqamətində Sovet ordusu ilə qarşıdurmaya gətirdiyi zaman

19 yaşlı tələbə Mariam "Qızıl Xaç" a şəfqət bacısı olaraq yazılır və Kocora gedən sanitar qrupa qoşulur. İki gündən sonra qumbara partlaması nəticəsində ölümcül yaralanır. Maro Mağışvilini gürcü yunkerlərlə birlikdə Tbilisidə, keçmiş hərbi kilsənin həyatında, Rustaveli prospektində yerləşən hazırkı Gürcüstan parlamentinin ərazisində dəfn edirlər.

Kato Mikeladze – jurnalist.

Kato Mikeladze Avropada təhsil alır. Brüssel Universitetinin sosial-siyasi elmlər fakültəsini bitirir. Qadınlar hərəkatının Avropa təcrübəsi ilə Parisdə tanış olur və 1916-cı ildə Gürcüstana qayıtdıqdan sonra həmfikiriləri ilə birlikdə qadın hüquqları üçün mübarizəyə başlayır. Onun liderliyi ilə 1917-1918-ci illərdə regional şəbəkə "Qadınlar liqası" yaradılır. "Gürcü qadının səsi" qəzetini nəşr edir və qəzetin redaktoru olur.

Babo Avalişvili-Xerxeulidze – aktyor.

Babo Avalişvili 1851-ci ildə anadan olub. O, Tbilisinin yenilənmiş teatrında (1879) faciə və dram rollarını ifa edən ilk qadınlardan olub. Xeyriyyə işləri ilə məşğul olub və "Gürcü qadınları yoldaşlığı" nəzarət komitəsinə rəhbərlik edib.

Anastasia Maçabeli – ictimai xadim.

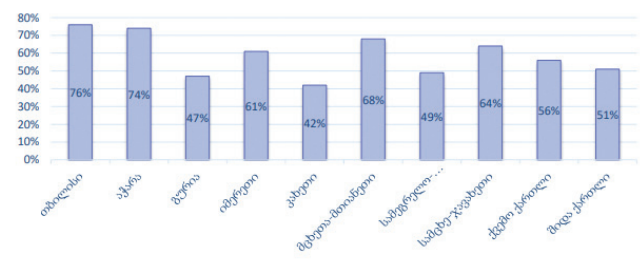
Anastasia Baqration-Davitaşvili (Maçabeli) 1869-cu ildə anadan olub. O, oxu-yazı təbliği aparən ittifaqın Tbilisi şöbəsinin rəhbəri idi. Anastasia Maçabeli teatri sevirdi və onun inkişafına dəstək olurdu.

Olğa Quramişvili – ictimai xadim.

Olğa Quramişvili İlia Çavçavadzenin həyat yoldaşı olub. O, fəal olaraq ictimai işlərlə məşğul olub. Olğa gürcülər arasında oxumağı və yazmağı təbliğ edən ittifaqın üzvü idi. Gürcüstanın tarixi və etnoqrafiyası ilə bağlı ictimai fəaliyyətə fəal olaraq qoşulmuşdu. 1895-1906-cı illərdə gürcü qadınlarının xeyriyyə cəmiyyətinə sədrlik edib. Gürcü qadınlarının tikiş məktəbinə rəhbərlik edib, yoxsul şagirdlərə yardım edərək Tbilisi quberniyasının zadəganlar ittifaqına yardım göstərmiş. 1908-ci ildə Saquramonun İlia Evinde məktəb açılıb.

Mənbə: etaloni.ge

MƏKTƏBİ BİTİRƏNLƏRİN SAYI İLƏ BAĞLI ƏN AŞAĞI GÖSTƏRİCİ KAXETİDƏ QEYDƏ ALINIB

Sosial-iqtisadi statusu aşağı olan ailələrin uşaqlarının yalnız 43 %-i 12-ci sinifi bitirə bilər. Bu barədə Mülki İnteqrasiya və Millətlərarası Əlaqələr Mərkəzi qeyri-hökumət təşkilatı tərəfindən hazırlanmış araşdırmada deyilir.

Gürcüstanda təhsil almaq və məktəbi bitirməyə sosial-iqtisadi vəziyyət, ərazi və coğrafi yerləşmə, etnik mənsubiyyət ciddi təsir edir.

Yüksək sosial-iqtisadi statusu olan ailələrin uşaqları üçün orta pilləni başa vurmaq göstəricisi 88 % təşkil edir və aşağı sosial-iqtisadi statusu olan ailələrin uşaqları üçün bu göstərici 43 %-dir. Bu göstərici şəhərlərdə 74 %, kəndlərdə 50 %, etnik gürcülərdə 69 %, etnik azərbaycanlılarda 33 %, etnik ermənilərdən başqa digər etnik qruplarda isə 44 %-dir.

Paytaxt Tbilisidə məktəbi bitirənlərin göstəricisi 76 % təşkil edir. Kaxeti regionunda yalnız 42 %, Quriya regionunda isə 47 % şagird məktəbi bitirir.

Qeyd edilməlidir ki, qismən məktəbi bitirməklə bağlı aşağı göstərici ilə əlaqəli olan təhsili dayandırmaq göstəricisi də şagirdin sosial-iqtisadi statusundan, ərazi və coğrafi yerləşməsindən və etnik mənsubiyyətindən irəli gəlir.

Mənbə: etaloni.ge

TBİLİSİDƏ "SAZIN-SÖZÜN BUTASI" ADLI TƏŞKİLATIN TƏQDİMATI OLUB

Gürcüstanda Azərbaycan, türk və gürcü xalqlarının mədəniyyətini, tarixini, incəsənətini, folklorunu təbliğ edəcək, yaddan çıxarmaqda olan ədəbiyyat və mədəniyyət nümunələrini bərpa edərək yenidən həyata qaytaracaq "Sazın-Sözün Butası" adlı yeni təşkilat yaradılıb.

Təşkilatın təqdimatı Tbilisidəki M.FAxundzadə adına Azərbaycan Mədəniyyəti Mərkəzində martın 10-u baş tutub.

Təşkilatın təsisçisi və rəhbəri Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin üzvü, "Aşıq Pəri" Məclisinin qurucularından biri olan şair Səadət Butadır.

"Azərbaycan, gürcü və türk xalqlarının elə ədəbiyyat, mədəniyyət, incəsənət və folklor nümunələri var ki, onlar artıq unudulmaq üzrədir. Bəzi xalqların nümayəndələri isə fürsətdən istifadə edib bizim mədəniyyət, tarix, folklor və ədəbiyyat nümunələrimizi saxtalaşdıraraq öz adlarına çıxırırlar. Təşkilatı yaratmaqda məqsəd həm xalqlarımızın mədəniyyətini, tarixini, incəsənətini, folklorunu təbliğ etmək, yaddan çıxarmaqda olan ədəbiyyat və mədəniyyət nümunələrini bərpa edərək yenidən həyata qaytarmaq, həm də saxtakarların qarşısını almaqdır", – deyərək Səadət Buta bildirdi.

Tədbirdə Azərbaycanın Gürcüstandakı səfirliyinin məsul əməkdaşı Ramiz Hacıyev, professor Mahmud Kamaloğlu, siyasi xadim Ruslan Hacıyev, gürcü politoloq Quram Marxuliya, "Salam" Xeyriyyə Cəmiyyətinin sədri Maya Rəcəbova, politoloq Badri Naşkebiya, Gürcüstan parlamentinin sabiq deputatı, folklorşünas Ramiz Bəkirov və başqaları çıxış edərək təşkilatın yaranmasını yüksək qiymətləndiriblər.

Bildiriblər ki, bu təşkilat, eyni zamanda, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə arasında mədəni əlaqələrin inkişafında mühüm rol oynayacaq.

Təsisçi:
"Gürcüstan Gənclərinə Yardım
və Maarifləndirmə Təşkilatı"

Redaktor:
Azər MUSAOĞLU
Yayım direktoru:
Hacı BƏKİROĞLU
Qrafik dizayn:
Elsevər ƏHMƏDOV

ÜNVAN: Rustavi şəh., Şartava küç. 12 b
TEL: (+995) 555 96 18 68
599 54 12 92
İMEYL: yeniyoqazeti@gmail.com

Yazılar yalnız elektron variantda qəbul edilir və onlara rəy verilmir. Müəlliflərdən redaksiyanın mövqeyi müxtəlif ola bilər. Qəzet hələlik ictimai əsaslarla yayımlanır və pulsuz paylanır. Qəzetdə müxtəlif informasiya agentliklərinin xəbərlərindən də istifadə olunur.